

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Θ. Γ. Βουδικλάρης
Πολιτικός Μηχανικός

Π. Αναγνωστόπουλος
Πολιτικός Μηχανικός

Στο Συνέδριο Δομικών Υλικών του ΤΕΕ παρουσιάστηκε πληθώρα υλικών σύγχρονης τεχνολογίας για πολλούς και διάφορους τομείς της κατασκευής καθώς και τεχνικές και μεθοδολογίες εφαρμογής τους.

Δηλαδή προϊόντα της χημικής τεχνολογίας για την κατασκευή, μηχανήματα και εργαλεία για την χρήση/ενσωμάτωση και μέθοδοι εργασίας.

Όπως όλες οι κατασκευαστικές δραστηριότητες έτσι και οι νέες τεχνολογικές λύσεις δεν είναι απαλλαγμένες κινδύνων κατά την εφαρμογή τους.

Πάντοτε δε είναι «επιβεβλημένη» η λήψη των «προσηκόντων» μέτρων ασφαλείας για την αποφυγή ή έστω, την ελαχιστοποίηση της συχνότητας και της βαρύτητας των «ενδεχομένων» ατυχημάτων στο εργοτάξιο.

Διατάξεις και κανονιστικά κείμενα υπάρχουν, βέβαια, σε αφθονία (χρειάζονται αρκετές δεκάδες σελίδων μόνον για την καταγραφή των τίτλων!), τόσο Εθνικά όσο και Κοινοτικά.

- Συζητώντας για χημικά προϊόντα κατασκευής (construction chemicals) επισημαίνεται η σπουδαιότητα των Φύλλων Στοιχείων Ασφαλείας των Υλικών (MSDS: material safety data sheets). Η σύγχρονη τεχνολογία παρέχει ευρεία ποικιλία υλικών: συγκολλητικά, ρητίνες, τσιμεντοειδή, εποξειδικά, ακρυλικά, χρωστικές ύλες, υλικά μονώσεων, επιστρώσεων, καθαρισμού, πρόσθετα και πρόσμικτα σκυροδέματος κλπ. κλπ. Τα υλικά αυτά πρέπει να χρησιμοποιούνται και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τις οδηγίες του οίκου παραγωγής, με χρήση των μέσων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) που αναφέρονται στα αντίστοιχα MSDS.
- Συζητώντας για τεχνικές και μεθοδολογίες εκτελέσεως των εργασιών επισημαίνεται η γενίκευση της χρήσης πληθώρας μηχανημάτων, εργαλείων και μέσων για ανυψώσεις, κοπές, λειάνσεις, καθαρισμούς, συμπυκνώσεις, μετακινήσεις, διατρήσεις κλπ που μπορεί να είναι ηλεκτροκίνητα, μηχανοκίνητα, πεπιεσμένου αέρα, θερμικά, κρουστικά, υψηλής πίεσης, υψηλής στάθμης θορύβου κλπ. κλπ.
- Πολλές από τις εργασίες εκτελούνται σε σημαντικό ύψος από το δάπεδο προσπέλασης, ενίοτε υπό βροχή ή ακραίες καιρικές συνθήκες και αρκετές απαιτούν διακίνηση υλικών και εξαρτημάτων μεγάλου βάρους.

Η πρόληψη του εργασιακού κινδύνου προϋποθέτει υιοθέτηση και ανελλιπή εφαρμογή ορθών πρακτικών κατά περίπτωση καθώς και σχεδιασμό και προγραμματισμό των επιμέρους κατασκευαστικών δραστηριοτήτων με γνώμονα την ασφαλή εκτέλεση αυτών. Περί αυτού ουδείς αμφιβάλλει.

Πώς όμως επιτυγχάνονται αυτό;

- Ο Επιβλέπων Μηχανικός (Εργοταξιαρχής, Γενικός Επιβλέπων, Ειδικοί Επιβλέποντες, Κύριος του Έργου σε περίπτωση αυτεπιστασίας) πρέπει να είναι ενήμερος και να γνωρίζει τις ορθές πρακτικές πρόληψης ατυχημάτων για όλες αυτές τις κατηγορίες εργασιών, συνεπικουρούμενος από τον Τεχνικό Ασφαλείας, τον Ιατρό Εργασίας και τον ΕΞΥΠ (όταν υπάρχουν στο οργανόγραμμα του εργοταξίου). Προφανώς ο κατά τα άνω αρμόδιος για την Επίβλεψη του Έργου δεν είναι ούτε πανταχού παρών ούτε παντογνώστης (λ.χ. είναι αμφίβολο αν γνωρίζει τις ορθές και ασφαλείς πρακτικές ανύψωσης φορτίων, ή εφαρμογής εκτοξευόμενου σκυροδέματος, ή εφαρμογής υδροβολής ή χρήσης εποξειδικών ρητινών, ούτε είναι βέβαιο ότι είναι επαρκώς ενημερωμένος για συστήματα ικριωμάτων, σιδηροτύπων, πεπιεσμένου αέρα, υδραυλικά συστήματα, συγκολλήσεις κλπ).
- Οι ειδικοί υπεργολάβοι (κατά κατασκευαστικό αντικείμενο) υποτίθεται ότι γνωρίζουν επαρκέστερα τις ορθές πρακτικές εκτέλεσης των εργασιών της εξειδίκευσής τους και τους κινδύνους που επικρέμανται σε περίπτωση μη εφαρμογής τους.
- Οι τεχνίτες, τέλος, υποτίθεται ότι γνωρίζουν το αντικείμενο εργασίας τους και τις ορθές πρακτικές υγιεινής και ασφάλειας κατά την εκτέλεσή της. Άλλωστε εάν συμβεί ατύχημα, αυτοί οι ίδιοι θα το υποστούν!

Η λέξη υποτίθεται έχει υπογραμμισθεί γιατί σχεδόν ουδεμία διαπίστευση υφίσταται σήμερα ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες και ικανότητες όσων δηλώνουν υπεργολάβοι και τεχνίτες.

Η πρόληψη και ελαχιστοποίηση των ατυχημάτων στο εργοτάξιο οφείλει να αποτελεί πρώτη προτεραιότητα όλων των συντελεστών της παραγωγής των έργων, ιδιαίτερα σήμερα που με την τεχνολογική πρόοδο η κατασκευαστική διαδικασία γίνεται πιο σύνθετη και απαιτητική.

Οι όροι-κλειδιά για την επίτευξη του σπουδαίου αυτού στόχου είναι τρεις:

- Επιμερισμός ευθυνών και αρμοδιοτήτων: ο καθένας να προσέχει τα δικά του.
- Διαρκής επιμόρφωση και ενημέρωση όλων των συντελεστών της παραγωγής των έργων.
- Πιστοποίηση υπεργολάβων και τεχνιτών.

Επισημαίνεται ότι ο δρόμος για την ελαχιστοποίηση των ατυχημάτων στο εργοτάξιο δεν περνάει υποχρεωτικά από την αναζήτηση υπαιτίων και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση ατυχούς συμβάντος.

Η ορθή και διαρκής ενημέρωση και εκπαίδευση και η εμπέδωση ορθής νοοτροπίας πρόληψης ατυχημάτων και αποφυγής επικίνδυνων ενεργειών πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο.

Η κείμενη νομοθεσία είναι πολυδαίδαλη και μη κωδικοποιημένη. Η γνώση και εφαρμογή της λίγο απέχει από το να αποτελεί επιστημονικό τομέα εξειδίκευσης!

Βέβαια, άγνοια νόμου απαγορεύεται, και για όλα αυτά (χιλιάδες σελίδες) είναι σήμερα υπεύθυνος ο κύριος του έργου ή ο Επιβλέπων του (όπως ορίστηκε παραπάνω).

Δυστυχώς, πολλές φορές, ο Επιβλέπων είναι ένας νέος Μηχανικός που επιφορτίζεται όλα αυτά που αναφέρονται στις κείμενες διατάξεις (αρκεί να δει κανείς πόσα πολλά περιλαμβάνονται μόνον στο ΠΔ 305/96) και αλοίμονό του αν συμβεί κάτι (συμβαίνει κατά κανόνα όταν λείπει από το εργοτάξιο ή βρίσκεται σε κάποια θέση από την οποία δεν μπορεί να έχει αντίληψη των κακών πρακτικών που εφαρμόζουν κάποιοι εργαζόμενοι, αν μπορεί-εννοείται-να τις αντιληφθεί).

Απαιτείται κατά συνέπεια κωδικοποίηση των διατάξεων, απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου, τυποποίηση των ελαχίστων μέτρων ασφαλείας κατά είδος εργασιών (υπό μορφή πινάκων ελέγχου – check lists) και κυρίως θεσμοθέτηση της κατανομής των ευθυνών σε όλους τους συντελεστές παραγωγής των έργων.

Επισημαίνεται τέλος ότι όσα μέτρα και αν ληφθούν το ατύχημα στο εργοτάξιο δεν μπορεί να αποφευχθεί πλήρως. Το ατύχημα σε τελική ανάλυση οφείλεται στο ανθρώπινο σφάλμα (και errare humanum est κατά τους Λατίνους) ή/και σε υπερεκτίμηση των ικανοτήτων εκάστου και την υπερβολική εμπιστοσύνη του καθενός στις δυνάμεις, γνώσεις ή/και εμπειρία του (το έπαθε την εκατοστή φορά που το έκανε).